

ומוכח שרבי שמעון סובר משום שנשתנה הגוף, מהדיוט לנשיא או מכהן הדיוט לכהן גדול — נשתנה הקרבן! (58) ואילו התנא בכרייתא של מוציא שם רע חולק עליו, וסובר שאין השינוי בגוף משנה את דין חיוב המיתה.

ודוחה הגמרא: אין ראייה מכאן לעניינינו. מה-ב משום שאימור דשמעינן ליה לרבי שמעון דאזיל אחר שעת החטא, ואף בתר שעת הידיעה, ולכן הוא סובר שפטורים לגמרי, כיון שאם נלך לפי שעת החטא — צריכים להביא כשבה, ואם לפי שעת הידיעה — קרבן אחר, לכן אי אפשר לחייבם כלל (59).

אבל לומר שהוא סובר כמו הברייתא ששנה שילא, שקובעים את הדין לפי שינוי הגוף, ונאמר דאזיל רק בתר שעת ידיעה, לאחר שנשתנה גופו, ולא אזיל בתר שעת חטאה כלל, ויהיה חייב הנשיא להביא שעיר, והכהן

הדיוט. לפי שההדיוט מביא כשבה או שעירה לחטאת, ואילו הנשיא מביא שעיר, והכהן הגדול מביא פר.

אם חטאו בהיותם הדיוטות, עד שלא נתמנו, ונתמנו לאחר מכן, אף על פי ש'נשתנה גופם', בשעת מינויים, הרי הן כהדיוטות (57), ומביאין כשבה או שעירה, ולא את קרבנות המיוחדים לנשיא ולכהן הגדול.

רבי שמעון אומר: אם נודע להם שאכלו את החלב עד שלא נתמנו, שאז היו החטא וידיעתו באותו גוף — חייבים הם בקרבן חטאת.

אבל אם חטאו קודם שנתמנו, ונודע להם רק משנתמנו — פטורים הם לגמרי מן הקרבן, משום שהחטא היה קודם שנשתנה, והידיעה היתה לאחר שנשתנה, וחיובו אז הוא בקרבן אחר, שלא התחייב בו בשעה שחטא, ולכן אינו מביא קרבן כלל.

יש לנו להעמיד דין זה בפחות מקרים שנוכל, דהיינו היכא דלא אישתני גופא.

אבל לרב נחמן, דאית ליה דמסברא קאמר דלא אישתני קטלא, ולא בגלל שחידוש הוא, לדידה ליכא לפלוגי בין אישתני דינא לאישתני גופא, הילכך מייתי שפיר דתנאי היא. ועיי"ש עוד שהאריכו.

59. וכתב הרא"ה [מובא בשמ"ק], דודאי דר"ש בתר מעיקרא אזיל, דאם לא כן — לייתי קרבן כדהשתא. אלא דשאני קרבן, דלא חייל חיוביה אלא בחטאה ובידיעה בלבד, ולכן, היכא דאי אפשר ללכת גם בתר חטאה וגם בתר ידיעה — פטור. אבל בההיא דשילא, כיון דחיובה חל כבר בשעה שזינתה, אזלינן בתר מעיקרא. עיי"ש שכתב שכן הוא דעת רש"י.

מיירי הכא אלא בשינוי הגוף אחר העבירה. תוס'.

57. ולהיפך, אם חטאו כשהיו נשיאים, והעבירו מנשיאותם, ואז נודעה להם חטאתם, איתא במשנה התם דחייבין להביא קרבן נשיא. וסוברים רש"י ותוס' דאף בזה חולק ר"ש, וסובר שפטורים. אבל הרמב"ם בפיה"מ סובר שבה ר"ש מודה, כיון שיש דרשה מיוחדת לזה. עיי"ש.

58. הקשו התוס', הרי הכא יש רק שינוי דינא, והיכי מייתי מזה לענין אישתני גופא דלעיל? ותירצו, דצריך לומר דלא מפליג לעיל בין אישתני גופא לאישתני דינא אלא לרבא דאמר מוציא שם רע חידוש הוא, הילכך פרכינן עליה, כיון דאמרת דחידוש הוא ואינה סברא, אם כן

שנתרבתה אף הבוגרת הזו מהמקרא, נאמר גם שהבעל המוציא שם רע על בוגרת שזינתה בימי נעוריה, **מילקא נמי לילקי הבעל, ומאה סלע נמי לישלם!**

ולא ביאר לו רבי אילעא טעמו של דבר. אלא **אמר ליה רבי אילעא לרבי חנניא: רחמנא ניצלן יצילנו מהאי דעתא!**

וכיחד ממנו טעמו של דבר, מפני שהוא תלוי בהבנת הלב, כדמפרש לקמן.

אמר ליה רבי חנניא: **אדרבה! רחמנא ניצלן מדעתא דידך! שהרי אין טעם לדבריך.**

וטעמא מאי? מהו אכן הטעם בדברי רבי אילעא?

אמר רבי יצחק בר אבין, ואיתימא רבי יצחק בר אבא: זו, הנערה, מעשיה גרמו לה. ואילו זה, הבעל, עקימת שפתיו גרמו לו.

ומבאר הגמרא: זו, הנערה, אם אמת היה הדבר שזינתה, הרי מעשיה גרמו לה, דהיינו, החטא היה במעשה שלה, **וכשהיא זנאי, הרי בהיותה נערה היא זנאי, ולכן דינה בסקילה, כדין נערה המאורסה.**

ואילו זה, הבעל, אם נמצא ששיקר, הרי

הגדול להביא פר כמו שהיה חיובו אילו חטא עכשיו, **מי שמעת ליה לרבי שמעון שהוא סובר כך?!⁽⁶⁰⁾**

ובהכרח שאינו סובר כך, כי הרי אם הוא סובר כן, תיקשי, **לייתי הנשיא והכהן הגדול שחטאו לפני שנתמנו, ונתמנו, קרבן כי, כדין החיוב דהשתא!** הכהן הגדול ה"משוח" בשמן המשחה יביא פר, **ונשיא יביא שעיר!** ולמה אמר רבי שמעון שפטורין לגמרי?

ומתריצין: יכול הוא רבי שמעון כברייתא זו, אלא שלדעתו יש לתקנה. וכמו שהאמר ליה **רבי יוחנן לתנא** ששנה לפניו את אותה הברייתא ששנה שילא, שיש לתקנה, שאין לגרוס בה אם באו עדים בבית אביה תידון בחנק, אלא **תני: תידון בסקילה.**

ושמא תאמר: **ואמאי תידון בסקילה?** הרי "נערה המאורסה" אמר רחמנא, והא, בוגרת היא!

תשובתך: **אמר רב אילעא: אמר קרא:** "והוציאו את הנערה", ומזה שלא כתוב "והוציאוה", משמע, אף הנערה שהיתה כבר, אף שעתה אינה נערה אלא בוגרת, בכל זאת יש להוציאה לסקילה.⁽⁶¹⁾

אמר ליה רבי חנניא לרבי אילעא: אי הכי,

60. ולא דמי לקרבן, דהתם, כיון דלא ידע איזה קרבן הוא צריך להביא, לא שייך לומר שיביא קרבן קטן שבהם, שאף אם יביא גדול שבהם לא יתכפר — אם הוא מחוייב קטן, ונמצא שהוא מבאי חולין לעזרה! ולכן הוא פטור.

61. ומהכא שמעינן, דכל היכא דאישתני גופא — לא אישתני קטלא, דבחר מעיקרא אזלינן. תוס'.

60. תמה רשב"א [בתוס'], הא מכל מקום מייתי שפיר מדר"ש דתידון בחנק לכל הפחות, שכיון דעל שעת החטא מיחייבא בסקילה, ובבגרות מיחייבא חנק, הרי צריך להיות דינה כנחנקין שנתערבו בנסקלין [דהיינו, מי שנידונו למיתת חנק, שנתערבו בנידונין לסקילה], דינא הוא דנידונין כולן בחנק, כיון שאינו יכול לקיים בהם מצות סקילה!

אתה אומר זהו שער שעבד בו, או אינו אלא שער שנידון בו?

נאמר "שעריך" למטה, בסוף הענין, דהיינו, הפסוק לעיל, המדבר על סקילתו של העובד עבודה זרה, ונאמר "שעריך" למעלה, בתחילת הענין: "כי ימצא בקרבך באחד שעריך איש או אשה, וילך ויעבד אלהים אחרים".

מה שעריך האמור למעלה — על כרחך הכוונה לשער שעבד בו. אף שעריך האמור למטה — שער שעבד בו הוא.

דבר אחר למדים ממקרא זה: שעריך דווקא — ולא שערי עובדי כוכבים. והיינו, בעיר שרובה גויים, סוקלים אותו על פתח בית דין.

ותמהינן: האי מקרא של שעריך — הא אפיקתיה! הרי למדנו ממקרא זה דבר אחר?!

ומבארין: אם כן, שבא המקרא ללמדנו רק שסוקלים אותו על שער שעבד בו, לימא קרא "שער", מאי האי שכתב הפסוק "שעריך"? שמע מינה תרתי [למדים ממקרא זה את שני הדברים].

אשכחן עבודת כוכבים.

נערה המאורסה — מנא לן שסוקלין אותה על פתח העיר שזינתה בה? (64)

עקימת שפתיו גרמו לו, דהיינו, חטאו הוא במה שדיבר והוציא עליה שם רע. אימת קא מיחייב — אההיא שעתא שהוציא עליה שם רע בעקימת שפתיו, וזההיא שעתא שהוציא לה שם רע — כבר בוגרת הואי, ולכן אין עליו דין מוציא שם רע, שלא נאמר אלא בנערה המאורסה!

תנו רבנן: נערה המאורסה שזינתה — סוקלין אותה על פתח בית אביה, אם באו לה עדים משנישאת, כדי שידעו הכל שהיתה זנותה בבית אביה, ולא משנישאת, בבית חמיה.

אין לה פתח בית האב — סוקלין אותה על פתח שער העיר ההיא (62).

ובעיר שרובה עובדי כוכבים — סוקלין אותה על פתח בית דין (63).

כיוצא בדבר אתה אומר: העובד עבודת כוכבים — סוקלין אותו על שער שעבד בו, ואפילו אם היה נידון למות בעיר אחרת.

ובעיר שרובה עובדי כוכבים — סוקלין אותו על פתח בית דין.

מנא הני מילי, שסוקלין את העובד עבודה זרה על שער שעבד בו?

דתנו רבנן: כתיב במי שעבד עבודה זרה: "והוצאת את האיש ההוא אל שעריך. וסקלתם באבנים, ומתו" — זה שער שעבד בו.

לכ"ד, כי היכי דלא ליתחזי ב"ד רוצחין, כדאמרינן במס' סנהדרין [מב ב] לגבי ענין אחר. תוס'.

64. כך פירשו התוס' [ד"ה סוקלין אותה].

62. דהיינו, על פתח העיר שטרחה בה, כדאמרינן לקמן לגבי עבודת כוכבים, שסוקלין אותו על פתח העיר שעבד בה. תוס'.

63. לאו דווקא על פתח ב"ד, אלא הכוונה חוץ

המוציא שם רע — לוקה ונותן מאה סלע,
בין בעל בין שלא בעל, כשיטת רבנן.

רבי יהודה אומר: ללקות — לוקה מכל מקום.
אבל מאה סלע, רק אם בעל — נותן. אבל
אם לא בעל — אינו נותן.

והיינו כשיטת רבי אלעזר בן יעקב, הסובר
שפרשת מוציא שם רע נאמרה דווקא
כשבעל. אבל המלקות הם בגלל הלאו של
"לא תלך רכיל", ואין זה תלוי אם בעל או
לא, שהרי סוף סוף הלך רכיל. ואף שהוא
לאו שאין בו מעשה, סובר רבי יהודה שלא
שאיין בו מעשה — לוקין עליו⁽⁶⁵⁾.

איכא דאמרי: כולה, כל הברייתא — כרבי
אליעזר בן יעקב, וחכי קאמר התנא של
הברייתא:

המוציא שם רע — לוקה ונותן מאה סלע.
והוא — שבעל. שאף המלקות הם דווקא
כשבעל, משום שתנא קמא סובר שלא שאין
בו מעשה אין לוקין עליו, ולכן אי אפשר
לחייבו משום "לא תלך רכיל", אלא רק
בגלל מה שכתוב בפרשה של מוציא שם רע:
"ויסרו אותו", וזה נאמר דווקא כשבעל.

רבי יהודה אומר: ללקות — לוקה מכל מקום,
משום "לא תלך רכיל", משום שהוא סובר
שלאו שאין בו מעשה — לוקין עליו.

אמר רבי אבהו: גמר [למדים] "פתח"
מ"פתח", כאן כתוב "אל פתח בית אביה",
ובמשכן כתוב "מסך פתח שער החצר".

ולמדים פתח משער, דהיינו, מה פתח
האמור במשכן — שער עמו, אף פתח
האמור כאן — שער עמו.

ואחר כן למדים "שער" מ"שעריך" האמור
בעבודה זרה. ולימוד זה אסמכתא דרבנן
בעלמא הוא.

תנו רבנן: המוציא שם רע — לוקה ונותן
מאה סלע.

רבי יהודה אומר: ללקות — לוקה מכל מקום,
בכל מקרה שהוציא שם רע לנערה.

אבל לענין נתינת מאה סלע יש חילוק: אם
בעל את הנערה, ובא לבית דין וטען שקרב
אליה ולא מצא לה בתולים — נותן מאה
סלע.

אבל אם לא בעל אותה, אלא טען שיש לו
עדים שזינתה בבית אביה — אינו נותן מאה
סלע.

ומבאר הגמרא: קא מיפלגי בפלוגתא דרבי
אליעזר בן יעקב ורבנן דלקמן. וחכי קאמר
התנא של הברייתא:

עליו.

והביאו בשם ר"ת, דהאי דאמרינן הכא
שלוקה — היינו מכת מרדות לכולי עלמא. והא
דקאמר רב פפא מאי לוקה — ממון, לא אתא
לאיפלוגי אהא דמפרש דלוקה היינו מכת מרדות,
אלא שלא היה נראה לו להעמיד את ההיא דבעל
לוקה ולא בעל אינו לוקה — במלקות ממש,

והמהרש"א ומהרש"ל מבארים, דשאלת הגמ'
היא, במוציא שם רע, כשאין לה פתח בית אב,
מנלן דבעינן שער [דלא כתיב שער אלא בנערה
מאורסה שזינתה בבית אביה, ולא ילפינן מינה
מוציא שם רע]? עיי"ש.

65. כך פירש רש"י. ועיי' בתוס' מה שהקשו

ותמהינן: וסבר רבי יהודה שללקות — לוקה
מכל מקום?

והתניא, רבי יהודה אומר: בעל — לוקה, לא
בעל — אינו לוקה!

אמר רב נחמן בר יצחק: מה שאמר רבי
יהודה שלוקה מכל מקום, היינו מכת מרדות
מדרבנן. אבל מדאורייתא באמת לוקה רק
כשבעל.

א-10 רב פפא אומר: באמת בין אם בעל ובין אם
לא בעל — לוקה. ומאי בעל לוקה לא בעל
אינו לוקה דקתני התם — הכוונה היא
לתשלום הממון, למאה סלעים, שמשלם
דווקא אם בעל.

ותמהינן: וקרי ליה לממון "מלקות"?

ואמרינן: אין. אכן, פעמים שקוראים לממון
— מלקות.

וראיה לכך, דהא תנן במסכת ערכין [כ א]:
האומר חצי ערכי עלי [דהיינו, חצי ערכו
הקצוב בתורה, שיש לכל אדם ערכים
קצובים בתורה, לפי מספר השנים] — נותן
חצי ערכו, כפי שאמר.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לוקה, ונותן
ערך שלם.

ולכאורה קשה: לוקה — אמאי? מאיזו סיבה
עליו לקבל מלקות?!

ואמר רב פפא: הכוונה שלוקה בערך שלם,
שלמרות שאמר "חצי ערכי עלי", חייב לתת
כל ערכו.

ומוכח שלפעמים קורא התנא לחיוב ממון
— מלקות!

ומאי טעמא של רבי יוסי ברבי יהודה, למה
צריך לתת כל ערכו?

גזירה חצי ערכו — אטו ערך חציו. שאם
נאמר שהאומר "חצי ערכי עלי" נותן רק
ערך חציו, יבואו לומר שגם באומר "ערך
חציי עלי" — יתן ערך חציו, ובאמת ערך
חציו — הוי ליה כמעריך אבר שהנשמה
תלויה בו, שהרי אינו יכול להתקיים ללא
חצי גופו, וגבי ערכין נאמר "בערכך
נפשות", ולמדים מזה שהמעריך אבר
שהנשמה תלויה בו — נותן כל ערכו.

תנו רבנן: מה שכתוב במוציא שם רע:
"וענשו אותו מאה כסף" — זה ממון.

ומה שכתוב: "ויסרו אותו" — זה מלקות.

והוינן בה: בשלמא מה שאמרנו ש"וענשו"
— זה ממון, מובן, דכך כתיב בפירוש:
"וענשו אותו מאה כסף, ונתנו לאבי
הנערה".

אלא זה ש"ויסרו" זה מלקות — מנלן?

אמר רבי אבהו: למדנו "יסרו" שכתוב כאן
— מ"יסרו" שכתוב בבן סורר ומורה.

ולמדים "יסרו" שכתוב בבן סורר ומורה —
מ"בן" שכתוב עמו, וזה מלמדנו שאף כאן,
במוציא שם רע, שכתוב בו "ויסרו" — בן
עמו.

משום שאם כן, לא היה לו לשנות לשון "אינו לוקה", הואיל ומדרבנן מיהא לקי. עיי"ש שהאריכו עוד.